

AVDIOVIZUALNA IN MEDIJSKA POLITIKA

Avdiovizualna politika v EU je urejena s členoma 167 in 173 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Glavni zakonodajni dokument na tem področju je Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah, ki je trenutno (2017) v postopku pregleda. Glavni instrument EU za pomoč temu sektorju (zlasti filmu) je MEDIA, podprogram v okviru programa Ustvarjalna Evropa. Listina o temeljnih pravicah Evropske unije določa, da se spoštujeta svoboda in pluralnost medijev.

PRAVNA PODLAGA

Ne rimska pogodba ne PDEU ne določata neposrednih pooblastil na področju avdiovizualne in medijske politike. Pristojnosti za medijsko politiko se izpeljujejo iz različnih členov PDEU in na tej podlagi nastajajo politike za različne sektorje medijskih in komunikacijskih tehnologij. Razlog za to je zapletena narava medijskih izdelkov in storitev, ki jih ni mogoče opredeliti niti zgolj kot kulturno niti zgolj kot ekonomsko dobrino. Pravna podlaga za avdiovizualno in medijsko politiko je v PDEU, in sicer v členih 28, 30, 34, 35 (prost pretok blaga), od 45 do 62 (prost pretok oseb, storitev in kapitala), od 101 do 109 (politika konkurence), 114 (tehnološko usklajevanje ali uporaba podobnih tehnoloških standardov, na primer za spletno produkcijo), 165 (izobraževanje), 166 (poklicno usposabljanje), 167 (kultura) in 173 (industrija).

CILJI

Evropska unija v skladu s členom 167 PDEU spodbuja sodelovanje med državami članicami ter po potrebi podpira in dopolnjuje njihove ukrepe na področju umetniškega in literarnega ustvarjanja, vključno z avdiovizualno panogo. Vloga EU na avdiovizualnem področju je ustvariti enoten evropski trg za avdiovizualne storitve. Pri vseh svojih politikah pa mora upoštevati tudi kulturni vidik. Odločitve na tem področju sprejema po rednem zakonodajnem postopku.

DOSEŽKI

A. Regulativni okvir

1. Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja se je z razvojem radiodifuzijskih tehnologij povečalo število komercialnih televizijskih postaj v Evropi, katerih program je bilo od takrat mogoče spremljati v več državah. Tako se je pojavila potreba po skupnih minimalnih standardih, ki so bili prvič določeni v direktivi o televiziji brez meja (89/552/EGS). Med prvim pregledom leta 1997 je bilo uvedeno načelo države izvora, ki pomeni, da izdajatelji televizijskih programov sodijo v pristojnost države članice, v kateri imajo sedež. Nove internetne storitve, kot je video na zahtevo, so bile dodane s pregledom leta 2007. Leta 2010 je bila direktiva kodificirana in preimenovana v direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah. Njeni glavni elementi

so: (1) celovit okvir, ki zmanjšuje regulativno breme, hkrati pa pokriva vse avdiovizualne medijske storitve, (2) posodobljena pravila za televizijsko oglaševanje, s katerimi se je izboljšalo financiranje avdiovizualnih vsebin, ter (3) obveznost spodbujanja ponudnikov medijskih storitev, da izboljšajo dostop za osebe z okvarami vida ali sluha.

V poročilu Komisije iz leta 2012 o izvajanju direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah in v razpravi po objavi zelene knjige Komisije iz leta 2013 z naslovom „Priprave na popolnoma zlit avdiovizualni svet: rast, ustvarjanje in vrednote“ je postalo jasno, da se avdiovizualne medijske storitve zblížujejo ter da se način, kako se te storitve uporabljajo in zagotavljajo, ves čas spreminja v koraku s tehnološkimi spremembami.

Komisija je leta 2015 začela javno razpravo z deležniki, ki ji je 25. maja 2016 sledil predlog za oceno direktive v skladu s programom ustreznosti in uspešnosti predpisov (REFIT), da bi se posodobil regulativni okvir in ohranil stik z najnovejšimi spremembami. Ključni elementi predloga so: (1) sprememba omejitve za komercialna sporočila z 12 minut na uro na 20 % dnevno v času od 7:00 do 23:00; (2) zaščita mladoletnikov pred vsebino, ki bi jih lahko „ogrozila“, pri čemer ista pravila veljajo tako za klasično razširjanje televizijskih programov kot za storitve na zahtevo; (3) razširitev določb o evropskih delih na ponudnike storitev na zahtevo, ki morajo zagotoviti, da je delež evropskih del v njihovih katalogih najmanj 20-odstoten ter da so ta dela ustrezno vidna; in (4) razširitev področja uporabe direktive na platforme za izmenjavo videov za namene boja proti sovražnemu govoru in zaščite mladoletnikov pred škodljivimi vsebinami.

Parlament in Svet še preučujeta predlog Komisije; pogajanja po rednem zakonodajnem postopku trenutno potekajo (2017), dogovor pa naj bi bil dosežen čim prej^[1]. Direktiva vsebuje posebna pravila za zaščito mladoletnih oseb, tako v zvezi s klasično radiodifuzijo kot v zvezi z avdiovizualnimi storitvami na zahtevo. Ta pravila so bila dopolnjena s priporočili o varstvu mladoletnikov in človeškega dostojanstva iz leta 1998 in 2006. Leta 2012 je bila sprejeta Evropska strategija za boljši internet za otroke, ki jo podpira program Boljši internet za otroke (prej imenovan Varnejši internet) v okviru instrumenta za povezovanje Evrope.

2. Avtorske pravice na enotnem digitalnem trgu

EU trenutno posodablja pravila za avtorske pravice na enotnem digitalnem trgu, da bi uresničila več pomembnih ciljev: (1) boljši čezmejni dostop do spletne vsebine; (2) več priložnosti za [uporabo avtorsko zaščitene graiva v izobraževanju, raziskavah in kulturni dediščini](#); (3) boljše delujoč trg avtorskih pravic; in (4) izvajanje [Marakeške pogodbe](#) v pravu EU. V teku so pogajanja in razprave o svežnju o avtorskih pravicah.

3. Evropska filmska dediščina

Evropska unija svoje države članice spodbuja k sodelovanju pri ohranjanju in varstvu kulturne dediščine evropskega pomena (člen 167 PDEU). V priporočilu državam članicam poziva k načrtnemu zbiranju, katalogiziranju, ohranjanju in obnavljanju evropske filmske dediščine, da jo na voljo naslednjim generacijam. Države članice morajo vsaki dve leti poročati, kaj so storile v zvezi s tem, Komisija pa na podlagi teh informacij pripravi poročilo o izvajanju.

B. Ustvarjalna Evropa

Podprogram MEDIA v okviru programa Ustvarjalna Evropa je peti večletni program po letu 1991 za podporo avdiovizualni industriji. Temelji na uspehu svojih predhodnikov, programov MEDIA in MEDIA Mundus (2007–2013). Skupni proračun programa Ustvarjalna Evropa znaša 1,46 milijarde EUR (obdobje 2014–2020), kar je 9 % v primerjavi s prejšnjimi

[1]Dodatne informacije so na voljo v dokumentaciji postopka [2016/0151\(COD\)](#).

programi. Najmanj 56 % tega zneska je rezerviranih za podprogram MEDIA, ki zagotavlja podporo in možnosti financiranja filmskih in televizijskih projektov, mrež kinematografov, filmskih festivalov, razvoj občinstva, ukrepov usposabljanja za avdiovizualno stroko, dostopa do trgov, distribucije, razvoja videoiger, spletne distribucije in mednarodnih koprodukcijskih skladov. Komisija naj bi do konca leta 2017 objavila obvezno vmesno oceno sedanjega programa Ustvarjalna Evropa za obdobje 2014–2020.

C. Medijska pismenost in pluralnost medijev

Medijska pismenost je sposobnost dostopanja do medijev, razumevanja in kritičnega ocenjevanja različnih vidikov medijev in njihovih vsebin ter sposobnost komunikacije v različnih okoljih. Je temeljna spretnost za mlajše generacije in odrasle. V EU je medijska pismenost v današnji informacijski družbi pomemben dejavnik aktivnega državljanstva. Svet je v sklepih o razvoju medijske pismenosti in kritičnega razmišljanja z izobraževanjem in usposabljanjem z dne 30. maja 2016 poudaril, da je medijska pismenost v dobi interneta in družbenih medijev pomembnejša kot kdajkoli prej ter da mora biti vključena v programe izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh.

Pluralnost medijev ustvarja potrebo po preglednosti, svobodi in raznolikosti evropske medijske krajine. V začetku leta 2012 je EU ustanovila Center za pluralnost in svobodo medijev v Centru Roberta Schumana za višje študije, raziskovalni pobudi v okviru Evropskega univerzitetnega inštituta v Firencah, ki ga sofinancira EU. Center za pluralnost in svobodo medijev je naslednji korak pri nenehnih prizadevanjih Komisije za izboljšanje zaščite pluralnosti in svobode medijev v Evropi in določitev ukrepov, ki so potrebni na evropski ali nacionalni ravni za spodbujanje teh ciljev.

D. Druge pobude

EU med filmskim festivalom v Cannesu organizira razprave in posvetovanje o različnih temah, kot so financiranje filmov, distribucija, razvoj občinstva in inovacije. Leta 2015 je bil ustanovljen [Evropski filmski forum](#), tj. platforma za strukturirani dialog med oblikovalci politik in avdiovizualnim sektorjem. Leta 2004 se je začela podeljevati nagrada Novi talent v EU, s katero naj bi javnosti predstavili mlade evropske režiserje, ki so se udeležili usposabljanja, podprtega s sredstvi programa MEDIA. [Nagrada EBBA \(European Border Breakers Award\)](#) je nagrada za obetavne umetnike, ki se sofinancira iz programa Ustvarjalna Evropa.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament poudarja, da bi morala Evropska unija spodbujati rast in konkurenčnost avdiovizualnega sektorja, obenem pa priznati njegov širši pomen za ohranjanje kulturne raznolikosti.

1. Evropska avdiovizualna industrija

Evropski parlament je v resoluciji z dne 28. aprila 2015 o evropskem filmu v digitalni dobi^[2], ki temelji na resoluciji EP z dne 16. novembra 2011 o evropski kinematografiji v digitalni dobi^[3], izrazil odločno podporo evropskim filmarjem in poudaril vlogo finančne podpore podprograma MEDIA v okviru programa Ustvarjalna Evropa. Poudaril je tudi pomen filmske pismenosti in razvoja občinstva.

V svoji resoluciji z dne 11. septembra 2012 o spletni distribuciji avdiovizualnih del v EU^[4] je obravnaval vidike avtorskih pravic in izzive na področju njihovega varstva, ki nastajajo

[2] Sprejeta besedila, [P8_TA\(2015\)0108](#).

[3] UL C 153 E, 31.5.2013, str. 102.

[4] UL C 353 E, 3.12.2013, str. 64.

z digitalno razpoložljivostjo avdiovizualnih del. O poročilu o izvajanju programa Ustvarjalna Evropa in s tem podprograma MEDIA je glasovanje v Odboru za kulturo in izobraževanje (CULT) potekalo januarja 2017, s tem povezana resolucija pa je bila sprejeta na plenarnem zasedanju dne 2. marca 2017^[5]. V njej je poudarjeno, da je treba za doseg večjega učinka nameniti ustrezna proračunska sredstva in poenostaviti upravne postopke. Poslanci so tudi poudarili, da je pomembno organizacijam ali projektom manjšega obsega olajšati dostop do finančnih sredstev. Sklepi resolucije o Ustvarjalni Evropi bodo podlaga za poročilo o vmesnem pregledu, ki ga bo Komisija vložila do konca leta 2017.

2. Nagrada LUX

Nagrada LUX, ki jo Evropski parlament podeljuje od leta 2007, je namenjena spodbujanju distribucije evropskih del po vsej EU, zagotavlja namreč možnost podnaslovitve filma v vseh 24 uradnih jezikih EU, vključno z jezikom izvirnika in s podnapisi za gluhe in naglušne. Nagrada LUX je v letu 2016 praznovala deseto obletnico s sočasnim predvajanjem filma [Mustang](#), prejemnika nagrade LUX za leto 2015, po vsej EU in s posebnim nagovorom mednarodno priznanega in nagrajenega filmskega režiserja Kena Loacha v odboru CULT o vlogi evropskega filma v bodoči Evropi.

3. Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah

Parlament je z resolucijami o televiziji v osemdesetih in zgodnjih devetdesetih letih dvajsetega stoletja večkrat pozval k sprejetju skupnih tehničnih standardov za neposredno satelitsko oddajanje in televizijo z visoko ločljivostjo. Direktiva o televiziji brez meja je bila sprejeta leta 1989, Parlament pa jo je vse od sprejetja odločno podpiral. Pregledana je bila leta 1997 in 2007 ter nato preimenovana v direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah. Njena odobritev je bila rezultat pogajanja med Evropskim parlamentom in Svetom, pri katerem je bila upoštevana večina pomislekov, ki so se v Parlamentu pojavili na prvi obravnavi.

Parlament zelo pozorno spremlja izvajanje direktive. V svoji resoluciji z dne 22. maja 2013 o uporabi direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah^[6] je predstavil več mnenj in priporočil, zlasti v zvezi z dostopnostjo, spodbujanjem evropskih avdiovizualnih del, zaščito mladoletnikov, oglaševanjem, prihodnjimi izzivi in mednarodno konkurenco.

V resoluciji z dne 4. julija 2013 o povezani televiziji^[7] je Parlament Komisijo pozval, naj oceni, v kolikšni meri je treba prenoviti direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah in druge obstoječe zahteve iz ureditev medijev in omrežij (npr. sveženj ukrepov na področju telekomunikacij). Potreba po pregledu se je nanašala zlasti na pravila o najdljivosti in nediskriminatornem dostopu do platform, tako za ponudnike in razvijalce vsebin kot za uporabnike, ter na razširitev pojma platforme in prilagoditev obstoječih instrumentov novim okoliščinam, kot je razvoj povezane televizije.

Parlament je 12. marca 2014 sprejel resolucijo o pripravah na popolnoma zlit avdiovizualni svet^[8] (kot odziv na zeleno knjigo Komisije, ki obravnava isto vprašanje). V resoluciji Parlament ugotavlja, da se trgi zblížujejo, poudarja potrebo po ohranitvi dostopa in najdljivosti ter po zagotavljanju raznovrstnosti in modelov financiranja ter analizira infrastrukturo in spekter, vrednote in regulativni okvir.

Komisija je na podlagi teh resolucij Parlamenta in zaradi hitrosti sprememb v avdiovizualnem sektorju 25. maja 2016 predstavila predlog za spremembo direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah. Odbor CULT je v okviru rednega zakonodajnega postopka kot pristojni odbor za

[5] Sprejeta besedila, [P8_TA\(2017\)0062](#).

[6] UL C 55, 12.2.2016, str. 71.

[7] UL C 75, 26.2.2016, str. 141.

[8] Sprejeta besedila, [P7_TA\(2014\)0232](#).

to vprašanje o [poročilu](#) glasoval aprila 2017 in sklenil začeti medinstitucionalno pogajanje s Svetom.

Katarzyna Anna Iskra
11/2017